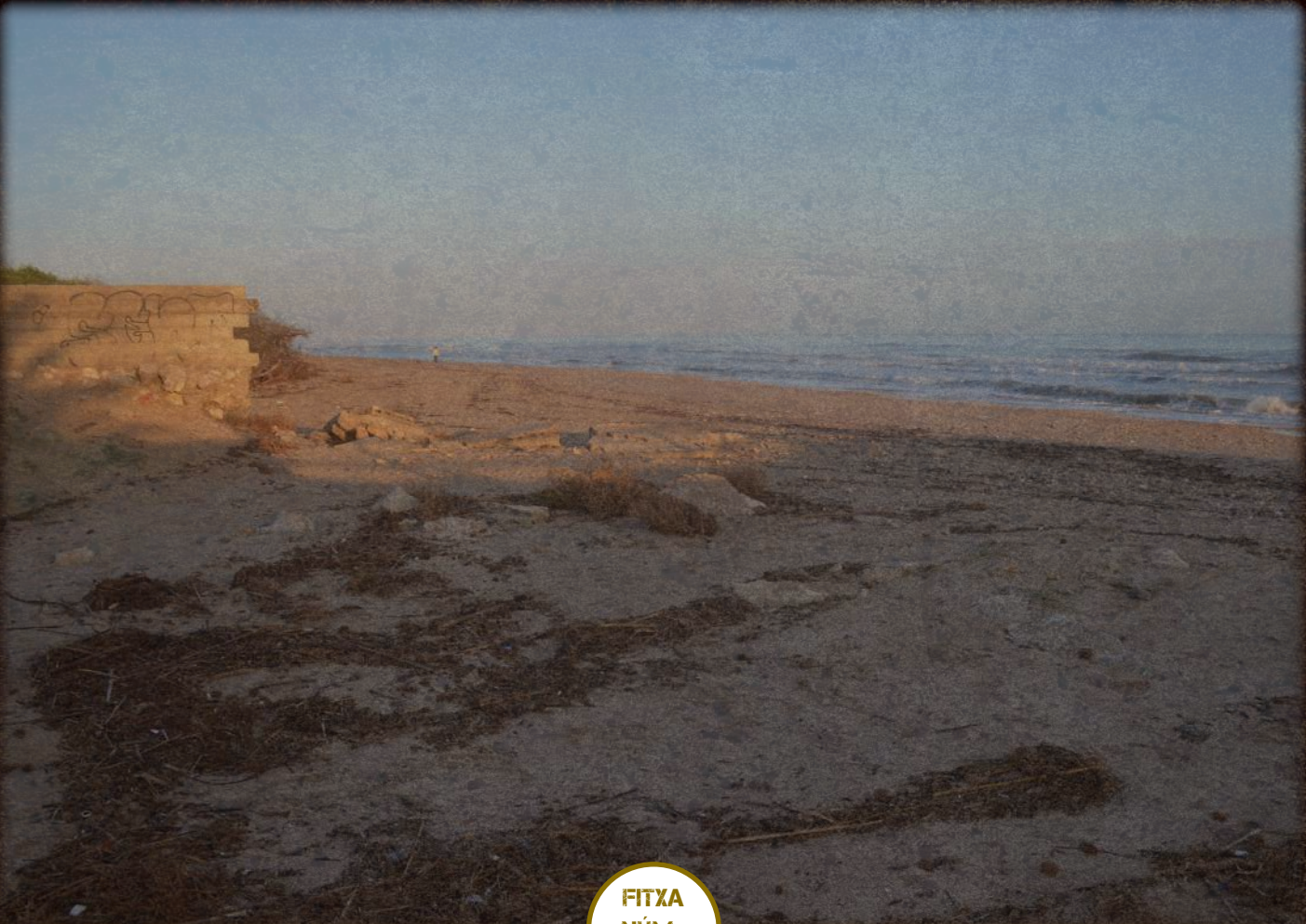

FITXA
NÚM.:
003

IMMOBLE: NIU DE METRALLADORES DE LES DEVESES III.

REF:

PARTIDA/EMPLAÇAMENT: PARTIDA LES DEVESES. PLATJA DE LES DEVESES.

TIPOLOGIA:

NIU DE METRALLADORES SENSE PLANTA DEFINIDA.

CRONOLOGIA: INICIS DE 1937.

ÍNDEX DE PROTECCIÓ: B.R.L.

LOCALITZACIÓ: Accés pel mateix barranc on es troba el niu de metralladores, front al carrer riu Grande. També es pot accedir des del carrer Riu Gorgos i recórrer unes desenes de metres fins arribar al niu.

COORDENADES GPS: X 38,8730901 Y -0'0181237

COORDENADES UTM: X 758.694,83 Y 4.306.922,26

ACCESSIBILITAT: Fàcil accés per a gent amb mobilitat completa. Ara bé, la sorra de la platja podria dificultar l'accés a persones que precisen d'algun tipus d'instrumental per desplaçar-se.

PROPIETAT: Estat. Domini Públic Marítim Terrestre (DPMT).

CRONOLOGIA: Segons Emilio Oliver Sanz de Bremond (2017: 61) és a inicis de 1937 quan es construeixen els nius de metralladores de la ciutat de Dénia. La problemàtica que comporta aquesta cita és la seua imprecisió: en primer lloc, la paraula «inicis» pot ser subjectiva a l'hora de determinar durant quins mesos es van construir els nius de metralladores. I és que a «inicis» de 1937 encara que no s'havia creat l'òrgan que regularia la construcció dels mateixos (la Defensa de Costes). Exemples com el de la veïna Oliva demostren que les fortificacions anteriors a l'arribada dels enginyers de la Defensa de Costes són de molt baixa qualitat, com en el cas del Clotal (Vergel 2021). No obstant, els casos de Dénia presenten fàbriques consistentes i amb bons acabats a més de plantes exactament iguals que les d'Oliva (Aigua Morta i Molinell - Santa Anna i Deveses). La diferència entre aquestes és la fàbrica amb graves que es construeix a Oliva front a la de còdols de riu de Dénia, aparentment més rudimentària. Les fonts documentals a Oliva ens il·lustren del moment de la construcció de les casamates, a partir de mitjans del 1938. A Dénia queda la incògnita, però de moment podríem concloure que el fet que ambdós municipis compartisquen casamates amb la mateixa planta sembla indicar que les seues obres foren dirigides pel mateix personal. Més encara si tenim en compte la cita d'Emilio Oliver, en la que es recalca que els nius de Dénia són dissenyats per enginyers (2017: 61). A Oliva sabem que ho feu la Defensa de Costes, i a Dénia també pensem que seria el més probable, encara que per a això deuríem allargar els «inicis de l'any 1937» d'Emilio Oliver fins almenys el 12 de juny del mateix any, moment en què es crea la institució reguladora.

En acabar la Guerra Civil Espanyola, davant una possible entrada en la Segona Guerra Mundial, la dictadura franquista elaborà un inventari que arregljava les construccions de Defensa de Costes. Finalment no s'hi produiria l'entrada en qüestió, pel que les casamates quedarien abandonades fins els nostres dies.

DESCRIPCIÓ DEL BÉ: Amb unes dimensions de 0'65 x 0'5 x 0'4 m, la resta més voluminosa procedent del niu de metralladores de les Deveses III ens permet identificar les suficients característiques com per corroborar la seua adscripció a aquestes defenses de costes de la Guerra Civil. Tant la fàbrica que descriurem en apartats posteriors, com la presència de ferros que armen el formigó o altres elements més enllà de l'arqueologia (distància respecte l'anterior i posterior casamata, fonts orals etc.) ens ho confirmen.

USOS I FUNCIONS: Els nius de metralladores tenien la funció principal de protegir les costes republicanes front a qualsevol tipus d'atac franquista, feixista o nazi. On acabava l'angle de tir d'un d'aquests començava el del seu costat, de manera que cobrien completament la línia de costa. Les funcions rutinàries, no obstant, eren de vigilància, sobre les quals devien realitzar un informe diari i fer-lo arribar a l'organisme de Defensa de Costes, del qual depenien. Podien arribar a suportar fins 550 kg/cm2 (Fernández Guirao 2008: 172).

OBSERVACIONS: -.

ADDENDA DESCRIPCIÓ:

Materials: L'únic material conservat en la casamata de les Deveses III és l'anomenat formigó "republicà": una mescla de terra, calç i còdols rodats de riu reforçats per vares de ferro. La quantitat de calç és generosa, formant una argamassa força dura i compacta per poder resistir els impactes d'explosius o altre tipus d'armament enemic.

Fàbriques: Sols s'observa l'anomenada fàbrica de formigó "republicà", de bona qualitat, i amb presència de ferro. Ara bé, en podem diferenciar dues parts, amb alguns trets diferenciadors entre aquestes. La part més allunyada del sòl presenta una tonalitat grisosa més obscura, amb homogeneïtat en l'ús de còdols rodats de mida mitjana. La part més propera al sòl, a més de mostrar una tonalitat més blanquinosa (per tant més abundant en calç), alterna roques de gran mida i morfologia irregular.

Dimensions: Dimensions àrea: Superfície:

Alçària màxima estructures des del nivell del sòl: 0,4 m.

Dimensions estructures individualitzades:

- 001 resta: Llargària: 1'3 m. Amplària: 1 m. Alçària: 0'3 m.

Descripció de la fàbrica: Ídem «Fàbriques».

FONTS DOCUMENTALS:

«A comienzos de 1937 los ingenieros militares trazaron un plan de defensa de costas. Todas las playas de Marinas, Bovetas y Palmares fueron elegidas para el emplazamiento de refugios para nidos de ametralladoras. En las escolleras Norte y Sur (en ésta frente a su comienzo) se construyeron igualmente dichas defensas; en la parte de las Rotas solo se instalaron unos pocos (la parte arenosa era más apta para los desembarcos). Sin embargo, para la defensa artillera eran las Rotas, estratégicamente, más aptas para la instalación de baterías de largo alcance». (Oliver Sanz de Bremond, E. (2017): *La Guerra Civil Española*, p. 61).

FONTS ORALS:

- Xelo Sala Morera: «Havia un altre enfront del restaurant Al mar i un altre als apartaments del riuet».
- Maria Pilar Vidal: «El de Almar és el que van llevar quan el gaseoducte. Quan caminem per la mar contàvem els kilòmetres per els refugis».

Font: Facebook.com.

BIBLIOGRAFIA:

- OLIVER SANZ DE BREMOND, E. (2017): *La Guerra Civil Española 1936-1939 vivida en una ciudad de la retaguardia republicana, Dénia* (edició facsímil).
- VERGEL DOS SANTOS, A. J. (2021): Primera investigació sobre les casamates a Oliva, en *Cabdells*, 19, 113-145.

DESCRIPCIÓ ENTORN DEL BÉ.

Estat el 1950. Cadastre 1950: sendes, camins, pous, sèries, arquitectura 200 m als voltants.

Estat actual: Actualment el niu de metralladores es troba en la mateixa desembocadura del que pareix haver sigut en algun moment determinat un barranc, sobre la mateixa sorra de la platja. Es troba rodejat d'altres restes estructurals més modernes, com suports per a banderes. A 800 metres cap al nord es troba el niu de metralladores de les Deveses II, i a 715 metres cap al sud el de les Deveses IV.

OBSERVACIONS: -.

DADES ADMINISTRATIVES (Si escau).

DADES CADASTRALES: Cadastre 1950.

Polígon:

Fulla:

Parcel·la:

Parcel·les adjacents:

ESTAT DE CONSERVACIÓ. Índex conservació 5 (Ruïnes).

OBSERVACIONS:

RECOMANACIONS:

MATERIAL GRÀFIC: Cartografia, planimetria, material fotogràfic.

CARTOGRAFIA:

- Mapa 1. Instituto Geográfico Nacional. 1900.
- Mapa 2. Instituto Geográfico Catastral. 1983.
- Mapa 3. Cartografía Militar de España. 1:50.000.
- Mapa 4. Mapa Topográfico Nacional de España. 1:25.000.
- Mapa 5. Vol América 1956.
- Mapa 6. Oficina Virtual Cadastre.
- Mapa 7. Institut Cartogràfic Valencià. Visor Generalitat.
- Mapa 8. Casamates de Dénia: situació

Ajuntament de Dénia

**GENERALITAT
VALENCIANA**

Conselleria de Participación,
Transparencia, Cooperación
y Calidad Democrática

PLANIMETRIA.

M.G.P. 001.

M.G.P. 002.

ARXIU MEMÒRIA GRÀFICA:

A.M.G.001.

A.M.G.002.

A.M.G.003.

A.M.G.004.

A.M.G.005.

A.M.G.006.

A.M.G.007.

A.M.G.008.

ALTRES RECURSOS

(Dron, pértiga, ortofoto, plantes etc.).

Ajuntament de Dénia

GENERALITAT
VALENCIANA
Conselleria de Participación,
Transparencia, Cooperación
y Calidad Democrática

REDACTOR: ANTONI. J. VERGEL.

COL·LABORADORS:

DIRECTOR PROJECTE: JOSEP. A. GISBERT.

DATA FITXA: SETEMBRE, 2021.

Ajuntament de Dénia

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Designated
UNESCO Creative City
in 2015

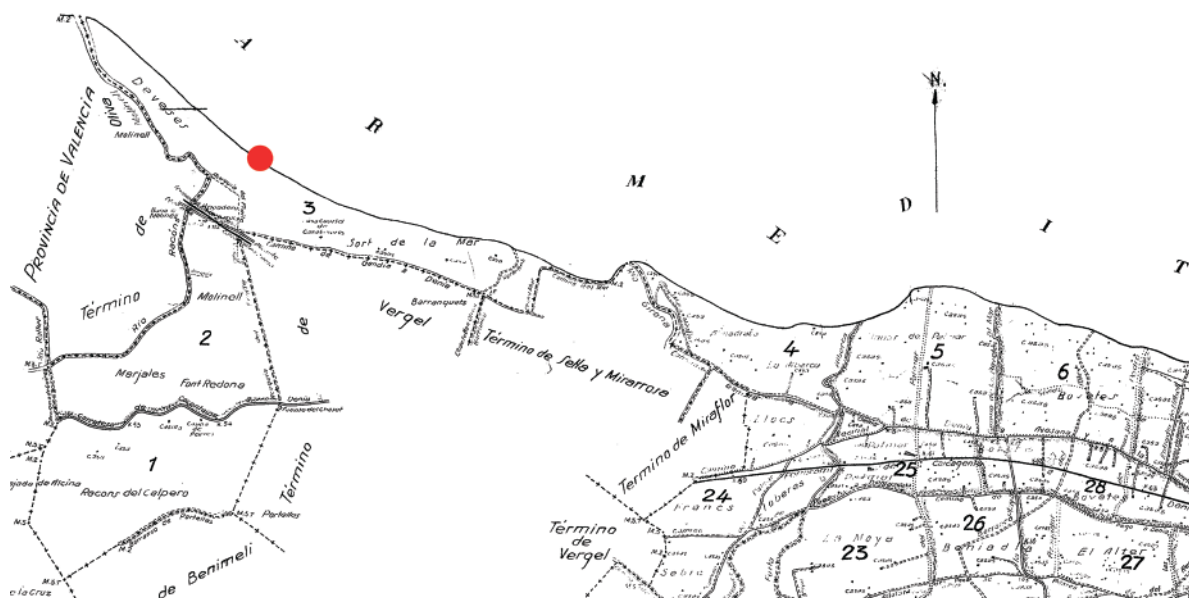
GENERALITAT
VALENCIANA

Conselleria de Participación,
Transparencia, Cooperación
y Calidad Democrática

[PEU PLÀNOL/MAPA/IL·LUSTRACIÓ/MATERIAL GRÀFIC/MATERIAL FOTOGRÀFIC].

Mapa 1. Instituto Geográfico Nacional. 1900.

Mapa 2. Instituto Geográfico Catastral. 1883.

Ajuntament de Dénia

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Designated
UNESCO Creative City
in 2015

GENERALITAT
VALENCIANA

Conselleria de Participación,
Transparencia, Cooperación
y Calidad Democrática

[PEU PLÀNOL/MAPA/IL·LUSTRACIÓ/MATERIAL GRÀFIC/MATERIAL FOTOGRÀFIC].

Mapa 3. Cartografía Militar de España. 1:50.000.

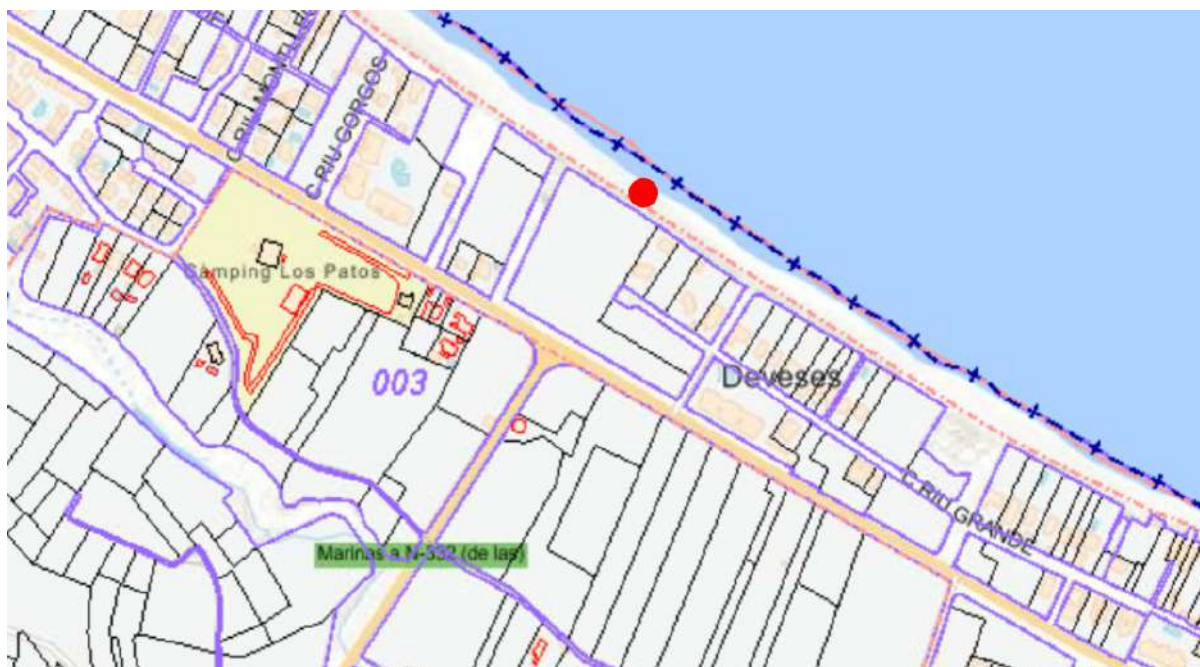

Mapa 4. Mapa Topográfico Nacional de España. 1:25.000.

[PEU PLÀNOL/MAPA/IL·LUSTRACIÓ/MATERIAL GRÀFIC/MATERIAL FOTOGRÀFIC].

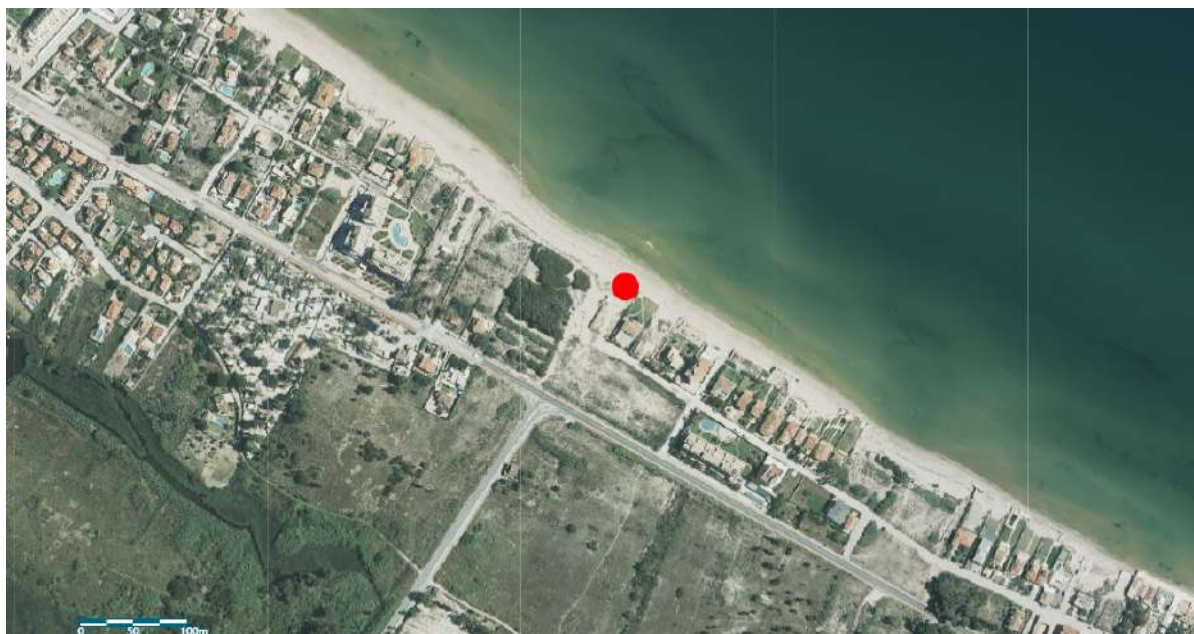

Mapa 5. Vol Americà 1956.

Mapa 6. Oficina Virtual del Cadastre.

[PEU PLÀNOL/MAPA/IL·LUSTRACIÓ/MATERIAL GRÀFIC/MATERIAL FOTOGRÀFIC].

Mapa 7. I.C.V. Visor Cartogràfic de la Generalitat Valenciana.

Mapa 8. Casamates de Dénia: situació.

[PEU PLÀNOL/MAPA/I·L·L·USTRACIÓ/MATERIAL GRÀFIC/MATERIAL FOTOGRÀFIC].

A.M.G. 001. Fotografia general nord. Casamata les Deveses III.

A.M.G. 002. Fotografia general est. Casamata les Deveses III.

[PEU PLÀNOL/MAPA/I·L·L·USTRACIÓ/MATERIAL GRÀFIC/MATERIAL FOTOGRÀFIC].

A.M.G. 003. Fotografia general sud. Casamata les Deveses III.

A.M.G. 004. Fotografia general oest. Casamata les Deveses III.

[PEU PLÀNOL/MAPA/I·L·L·USTRACIÓ/MATERIAL GRÀFIC/MATERIAL FOTOGRÀFIC].

A.M.G. 005. Estructura. Casamata les Deveses III.

A.M.G. 006. Estructura. Casamata les Deveses III.

[PEU PLÀNOL/MAPA/IL·LUSTRACIÓ/MATERIAL GRÀFIC/MATERIAL FOTOGRÀFIC].

A.M.G. 007. Estructura. Casamata les Deveses III.

A.M.G. 008. Estructura. Casamata les Deveses III.